

CHEMISCH WEEKBLAD.

Orgaan van de Nederlandsche Chemische Vereeniging.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. L. TH. REICHER (Amsterdam) en Dr. W. P. JORISSEN (Helder).

Uitgever: D. B. CENTEN, Amsterdam.

Het auteursrecht van den inhoud van dit Blad wordt verzekerd volgens de Wet van 28 Juni 1881, Staatsblad No. 124.

Nr. 17. Amsterdam, 25 April 1908. 5^e Jaargang.

INHOUD: Verslag van de Algemeene Vergadering der Ned. Chem. Ver. ter herdenking van het vijfjarig bestaan der Vereeniging op Woensdag 15 April 1908 te Amsterdam. — H. BAUCKE, iets over het ontstaan der Ned. Chem. Vereeniging. — Dr. G. L. VOERMAN, Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam. — Personalialia, vacatures, industriële mededeelingen, enz. — Ontvangen boeken, brochures enz. — Correspondentie. — Ingekomen verhandelingen.

Algemeene Vergadering der Ned. Chem. Vereeniging ter herdenking van het vijfjarig bestaan der Ver- eeniging op Woensdag 15 April 1908 te Amsterdam.

Te 11^u voormiddags opent de voorzitter Prof. Dr. A. F. HOLLEMAN in het Chemisch Laboratorium der Universiteit de Huishoudelijke Vergadering, waar aanwezig zijn ruim 30 leden en eenige geïntroduceerden. Hij houdt de volgende rede ter herdenking van het vijfjarig bestaan:

Geachte Toehoorders!

De Nederlandsche Chemische Vereeniging is heden 5 jaar oud. Bij de voltooiing van dit eerste lustrum komt het mij gepast voor, een terugblik te werpen op die vijf jaren van haar bestaan. Laat ik echter eerst met enkele woorden U de wordingsgeschiedenis onzer Vereeniging in herinnering roepen, die overigens door bevoegdere hand in een der eerstvolgende nummers van het Chem. Weekblad zal worden geschetst. Aanleiding tot het stichten der Vereeniging was een open brief van den Heer Dr. A. J. J. VANDEVELDE uit Gent, in het Tijdschrift voor toegepaste scheikunde en hygiëne geplaatst en waarin het denkbeeld werd aangegeven om een „Verbond voor de belangen der toegepaste scheikunde en hygiëne” op te richten. Deze brief is ongedateerd, maar uit latere berichten blijkt, dat hij in Mei 1902 is geschreven.

Uit eene publicatie van den Heer J. RUTTEN, van 5 Juni 1902 in hetzelfde tijdschrift, is te zien, dat eene dergelijke gedachte ook reeds

door Noord-Néderlanders was overwogen. De Heer RUTTEN achtte echter de opname der hygiëne in zoodanige vereeniging overbodig, daar dit vak reeds zijne eigene vereeniging bezit; ook zou hij toegepaste scheikunde door scheikunde wenschen te vervangen. Hij ontwikkelde nu verder in het Augustusnummer van het meergenoemde Tijdschrift zijne denkbeelden omtrent het doel eener te stichten chemische Vereeniging. Dit moet zijn „het tezaam brengen van alle „Ned. scheikundigen in welke richting zij zich ook bewegen mogen, „omdat er nog geen enkele band tusschen hen bestaat en die band „noodig is en o.a. ten goede zal komen aan de chemische nijverheid, „die in ons land nog tot ontwikkeling moet worden gebracht”. Verder stelt hij zich voor, dat er op geregelde tijden samenkomsten zullen moeten gehouden worden; een tijdschrift moet worden uitgegeven; een permanent adviezenbureau kan worden gesticht; plaatselijke leesgezelschappen moeten worden opgericht. Ook wenscht hij, dat de Vereeniging de maatschappelijke belangen harer leden zal behartigen door finantiëelen steun-bij onderzoekingen; door te trachten misstanden uit den weg te ruimen; door eene collectieve verzekering tegen beroepsongevallen.

Men vindt hier dus al de meeste punten opgesomd, die later in de statuten der vereeniging als hare doeleinden werden omschreven. Aan onzen tegenwoordigen ondervoorzitter, den Heer J. RUTTEN, komt dus zonder twijfel de eer toe, de grondslagen van onze Ned. Chem. Vereeniging te hebben gelegd.

In het najaar van 1902 werden daarop deze denkbeelden nog nader uitgewerkt in een stuk, thans onderteevend door de Heeren JORISSEN, REICHER en RUTTEN (zie genoemd Tijdschrift VI, 65). Zij hoopten dat in de Kerstvacantie 1902 eene vergadering ter bespreking dier denkbeelden zoude kunnen worden bijeengeroepen. Het werd echter 15 April 1903 voor dit geschiedde; toen werd echter tevens de vereeniging opgericht. Eene circulaire werd verzonden aan de Nederlandsche chemici, waarin het doel der vereeniging in 't kort werd omschreven en tot toetreding werd opgewekt

Art. 3 onzer statuten geeft uitvoerig aan, wat zich onze Vereeniging ten doel stelt; in een twaalfstal alinea's wordt haar programma uiteengezet. Het lijkt mij nu het beste toe als ik aan de hand van dat artikel naga, in hoeverre de Vereeniging tot op heden heeft kunnen verwezenlijken, hetgeen men zich bij hare oprichting daarvan heeft voorgesteld.

Alinea 1 dan luidt: „het houden van vergaderingen ter bespreking „van theoretisch- en technisch-chemische onderwerpen en van de „belangen der vereeniging en hare leden”.

In dit opzicht heeft onze Vereeniging zeker gepraesteerd, hetgeen van haar verwacht werd.

Volgens art. 17 der statuten is telkenjare slechts ééne algemeene ledenvergadering verplichtend, die vóór 15 Augustus moet gehouden worden. Het is geen enkel jaar bij die eene verplichte vergadering gebleven; hun aantal bedroeg meestal twee tot drie. Gij zult mij ten goede houden, dat ik niet in bijzonderheden tred over het daar behandelde; enkel de opmerking dat eene rijke verscheidenheid van onderwerpen aan de orde was, zoowel zuiver wetenschappelijke als technische en sociale. Er bestaat alle kans, dat die vergaderingen op dezelfde wijze aantrekkelijk zullen kunnen blijven. Dit hangt natuurlijk in de eerste plaats af van de personen, die in staat zijn en bereid gevonden zullen worden, voordrachten te houden. Ons land is wel is waar klein; maar bij het opmaken eener voorloopige lijst van zulke personen blijkt toch, dat er zeker ruim 70 zijn, die daartoe in staat te achten zijn. En twijfel aan hunne bereidwilligheid bestaat er natuurlijk niet. Uw met 1 Januari l.l. vernieuwd bestuur ziet dus in dat opzicht de toekomst zonder zorg tegemoet. Wanneer wij een wensch zouden mogen uiten, dan ware het deze, dat sprekers zich ook uit eigen beweging bij het Bestuur aanmelden, hetgeen de zaak aanzienlijk vergemakkelijken zoude. Wij rekenen in deze op Uw aller medewerking.

De attractie der gewone en buitengewone algemeene vergaderingen werd meermalen verhoogd door het bezoek aan laboratoria, musea of fabrieken. In dat opzicht staan wij er wat moeilijker voor dan onze voorgangers. De nieuwe laboratoria zijn bezocht, zoo ook de musea, en van de fabrieken heeft een aantal ook reeds hunne beurt gehad. Daar het niet aangaat, dezelfde inrichting ten tweeden male te bezoeken, wordt hier het materiaal eenigszins schaarsch, te meer daar het gebleken is, dat een aantal fabrieken niet toegankelijk kan worden gesteld.

De tweede alinea luidt: „het uitgeven, doen uitgeven of het steunen „van de uitgave van een tijdschrift, dat het officieele orgaan der „vereeniging zal worden”.

Gij weet allen, dat het „Chemisch Weekblad” dit orgaan is. Er zijn thans vier banden van verschenen, ieder van 800—900 bladzijden druks. Over hun inhoud zal ik nog minder uitweiden dan over het

besprokene op de vergaderingen. Enkel iets over de verhouding, waarin het „Weekblad” tot onze Vereeniging staat. Het is de voortzetting van het „Tijdschrift voor toegepaste scheikunde en hygiëne”, dat oorspronkelijk door Dr. BONNO VAN DIJKEN werd opgericht, bij RINGLEVER te Middelharnis verscheen en na den dood van eerstgenoemden door de Heeren JORISSEN en REICHER is voortgezet. Daar deze Heeren aan de oprichting der vereeniging een belangrijk aandeel hebben gehad, lag het voor de hand, dat het door hen geredigeerde tijdschrift, dat inmiddels aan den Heer CENTEN te Amsterdam als uitgever was overgegaan, als officieel orgaan der Vereeniging werd aangenomen; de titel onderging daarbij tevens eene verandering. De uitgever ontvangt van de Vereeniging eene subsidie, maar exploiteert overigens het „Weekblad” voor eigen risico; het is dus niet het eigendom onzer vereeniging. In verschillende bestuursvergaderingen heeft deze verhouding van het „Weekblad” tot onze vereeniging een punt van overweging uitgemaakt. Het resultaat is geweest om die voorloopig althans te laten bestaan op de wijze als zij zich uit de omstandigheden heeft ontwikkeld. Ook is meermalen overwogen om het tijdschrift niet iedere week, maar b.v. eens in de veertien dagen of eens per maand te doen verschijnen. In overleg met den uitgever is echter ook hier besloten, de zaak te laten zooals zij is.

Ik breng hier gaarne hulde aan onze twee redacteurs, de Heeren JORISSEN en REICHER voor de wijze waarop zij hunne niet altijd gemakkelijke taak vervullen. Het „Chemisch Weekblad” heeft onder hunne leiding een degelijken inhoud. Vooral te waardeeren is de snelheid, waarmede ingezonden verhandelingen tot publicatie komen. Zelden duurt het langer dan 14 dagen voor een aan het Weekblad aangeboden stuk wordt geplaatst. In dit opzicht steekt het zeer gunstig af bij andere periodieken hier te lande, die chemische verhandelingen plaatsen. Wel is waar zijn ook de Verslagen der Kon. Akad. v. W. vlug met het publiceeren; maar zij verschijnen slechts eens in de maand en ook moeten mededeelingen van niet-leden dier acad. door twee leden worden aangeboden, waartegen velen opzien, vooral waar het kleine mededeelingen betreft, die dan ook meer in ons weekblad dan in het orgaan van ons hoogste wetenschappelijke lichaam tehuis behooren. Het „Recueil” is overladen met verhandelingen en kan daardoor niet altijd zoo snel deze publiceeren als de Redactie zelf wel zoude wenschen. Ook heeft dit tijdschrift meer en meer het karakter aangenomen van de „Annales de chimie et de physique”, waarin meer uitvoerige verhandelingen hunne plaats

vinden. Het wil mij voorkomen, dat ons Weekblad en het Recueil zeer goed hand in hand kunnen gaan, als de chemici een kort overzicht hunner onderzoekingen in het Weekblad plaatszen (dat ook in Chem. Zentralblatt gerefereerd wordt) en de uitvoeriger publicatie voor het Recueil bewaren. Hunne prioriteit is dan gegarandeerd en en het wordt dan van minder beteekenis of het uitvoeriger stuk eenige weken vroeger of later verschijnt. Ik mag dan wellicht deze gelegenheid gebruiken om den wensch te uiten, dat ook de physisch-chemische heeren zich weder tot het Recueil wenden, waardoor dit een monument van de Nederlandsche chemie in haar geheelen omvang en dus eene algemeene nationale beteekenis zoude kunnen verkrijgen.

Alinea 3 luidt: „het stichten van een bureau van consultatie”.

Bij het oprichten der Chem. Ver. zat niet enkel het denkbeeld voor, daarmede voor de theoretische en toegepaste chemie nut te stichten, maar de Ver. ook dienstbaar te maken aan de sociale belangen der leden. Het bureau voor consultatie zoude hiervoor een belangrijke factor moeten zijn. Het doel van dit bureau werd door de Heeren JORISSEN, REICHER en RUTTEN als volgt aangegeven (Tijdschr. v. toeg. sch. en hyg. VI, 66): „Het stichten van een permanent bureau van „consultatie is zeker in het belang van de leden; o.a. kunnen arbeids- „contracten door dit bureau worden onderzocht en kunnen de jongeren „onder ons daar steun vinden bij het zoeken naar een betrekking, „terwijl wij verwachten, dat de Chemische Nijverheid evenzoo hare „wetenschappelijk onderlegde arbeidskrachten door tusschenkomst van „het bureau zal betrekken. Ons inziens kan het bureau van groot nut „zijn. De leden er van moeten natuurlijk mannen van beproefd door- „zicht zijn, die met hunne ervaring hunne medeleden van dienst „willen zijn”.

In de statuten wordt in art. 19 nog een en ander over het bureau van consultatie gezegd en huish. reglement art. 19 vermeldt, dat de wijze van aftreding der leden en de werkzaamheden van het Bureau bij afzonderlijk reglement worden geregeld.

Doch, van dit alles is tot nu toe niets gekomen. Er is geen reglement gemaakt en er is geen bureau. Het komt mij voor, dat het tot de oprichting daarvan ook niet zal komen, nu in de vijf jaren van het bestaan der Vereeniging gebleken is, dat er geene behoefte aan bestaat. Ook zal het zeker uiterst moeielijk zijn om personen te vinden, die in zulk een bureau zouden willen zitting nemen. Voor het onderzoeken van arbeidscontracten zou een jurist de geschikte persoon zijn, doch juristen zijn geen lid onzer Vereeniging. Bij het

zoeken naar eene betrekking wenden de jongeren zich — zonder twijfel terecht — tot hunne leermeesters om voorlichting en steun en voor zoover mij bekend is, hebben deze nooit geweigerd hun daarbij zooveel mogelijk behulpzaam te zijn; ook leert de ervaring dat de chemische Nijverheid bij het betrekken van wetenschappelijk onderlegde arbeidskrachten zich met succes tot diezelfde leermeesters richt. Het bureau beschouw ik dus als een doodgeboren kind.

Of ook alinea 6, luidende: „het zoo mogelijk vormen van afdeelingen met daaraan verbonden leesgezelschappen”, niet tot vervulling zal komen, moet de tijd nog leeren. Volgens de oprichters onzer Vereeniging zou hieraan eene „sterk gevoelde behoefte” bestaan; tot nu toe is dit niet gebleken. In Amsterdam en in Groningen bestaan Natuurkundige Genootschappen, waar geregeld des winters wetenschappelijke bijeenkomsten worden gehouden, die zeer in den smaak vallen en die ook door velen, welke buiten die steden wonen, bezocht worden. Men vindt daar inderdaad de gelegenheid om elkander te ontmoeten die de oprichters wenschten. Dergelijke bijeenkomsten zouden in andere groote plaatsen van ons land stellig ook mogelijk zijn; wellicht bestaan zij. Men vindt in den Haag, in Rotterdam, in Utrecht enz. genoeg beoefenaars der exacte wetenschappen tot het stichten van vereenigingen die zulke bijeenkomsten houden. Of dit echter, behalve wellicht in de Universiteitssteden, ook het geval zou zijn, als men zich uitsluitend tot chemici bepaalt, lijkt mij twijfelachtig.

Beter is het gesteld met alinea 5: „te trachten haren invloed bij „de Regeering aan te wenden in zaken die de Vereeniging of de „belangen harer leden betreffen”; want inderdaad heeft de Vereeniging zich reeds een paar maal tot onze Regeering gewend. Eenmaal in zake de wijziging van de wet op het H.O., de tweede maal met eene motie betreffende de oprichting van het Rijksbureau ten behoeve van klein-industrieelen en den handeldrijvenden middenstand.

Zonder twijfel mag verwacht worden, dat de Regeering van de adressen onzer Vereeniging, in chemische aangelegenheden aan haar gericht, gebruik zal maken, daar zij zich in zulke zaken geheel op het oordeel van deskundigen pleegt te verlaten.

Tot de sociale aangelegenheden, waarmede zich onze Vereeniging bezig houdt, wordt in alinea 9 genoemd: „het, zoo mogelijk, afsluiten „van contracten met één of meer M^{ie}n”, waardoor de leden zullen toe- „treden tot eene gemeenschappelijke levens-, werkkracht- en onge- „valleuverzekerings”.

Hier kan op een positief resultaat worden gewezen. Er werd eene

„Verzekerings Cie.” benoemd, bestaande uit de Heeren HONDIUS BOLDINGH, BOISSEVAIN en HOFMAN, aan welke werd opgedragen om te onderzoeken of eene collectieve verzekering voor de leden wenschelijk en mogelijk zoude zijn. De Cie. kwam tot het resultaat, dat collectieve verzekering tegen het leven en tegen verlies van werkkraft niet, daarentegen ongevallenverzekering wel was aan te bevelen. Door het rondzenden eener circulaire bleek, dat 22 leden onmiddellijk aan zulk eene collectieve verzekering wilden deelnemen op de voorwaarden, die de Cie. bij de „Nieuwe Eerste Ned. Verzekeringsbank” had weten te bedingen, en 18 leden na afloop hunner thans nog loopende verbintenissen. De Cie. achtte hiermede hare taak geëindigd en stelde voor, het bestuur te machtigen het contract met de genoemde bank af te sluiten.

Waar het dus gebleken is, dat zulk eene collectieve verzekering met de wenschen van een aantal leden op dit gebied strookt, zal het noodig zijn, van tijd tot tijd onder de leden eene rondvraag te houden of er wellicht gevonden worden, die tot de ongevallenverzekering wenschen toe te treden.

Van alinea 7: „het geldelijk steunen van chemisch onderzoek” is tot nu toe nog niets gekomen, in de eerste plaats omdat de toestand der kas eene bijdrage van eenige beteekenis voor dat doel niet toeliet, maar ook omdat zich niemand om geldelijken steun daarvoor aanmeldde en de Vereeniging anderzijds geen termen vond een bepaald onderzoek met haren steun te doen plaats hebben.

Een aantrekkelijke alinea lijkt mij No. 8: „het uitschrijven van „excursies”, hetwelk echter evenmin tot nog toe is geschied. Wij willen nader overwegen, op welke wijze dit het best te realiseeren zal zijn. Bij alinea 9, luidende: „het, zoo noodig, vaststellen van onderzoeksmethoden en van een tarief van onderzoekingen” is het laatste deel tot stand gekomen. Op de algemeene vergadering van 16 Juli '04 werd eene „tarief Cie” ingesteld, bestaande uit de Heeren BAUCKE, FILIPPO, HOFMAN en PENNINK, waarvan de laatste zich echter weldra terugtrok. Reeds in de Decembervergadering van 1905 kon de Heer BAUCKE mededeelen, dat het materiaal voor een ontwerp-tarief verzameld was. De Cie was intusschen versterkt door de toetreding van de Heeren FURNÉE, HISSINK en J. RUTTEN; het door deze Cie ingediende ontwerp werd op de Aprilvergadering '07 der Vereeniging goedgekeurd en vastgesteld. Het aldus verkregen tarief vindt men gepubliceerd in het Chemisch Jaarboekje 1907—'08 en beslaat daarin niet minder dan 17 bladzijden. De Cie werd nu door de Alg. Verg.

gedechargeerd. Ook voor deze werkzaamheid onzer Vereeniging zal het noodig zijn van tijd tot tijd eene nieuwe Cie te benoemen ter aanvulling en wijziging van het tarief. Het is te verwachten, dat de belanghebbenden, zoodra zij de noodzakelijkheid daarvan inzien, zich met een verzoek tot hernieuwde instelling van zoodanige Cie tot het bestuur zullen wenden.

Wat het eerste deel der alinea 9 betreft, daarmede is nog geen begin gemaakt. Toch moet het vaststellen van onderzoekingsmethoden als een zeer gewichtige aangelegenheid beschouwd worden. Over het nut daarvan is nauwelijks noodig nu uit te weiden; ook de praktijk leert, dat daaraan behoefte bestaat. Bij de Rijks-landbouwproefstations worden de methoden van onderzoek telken jare aan eene nauwkeurige herziening en critiek onderworpen door het College van Directeuren. Het Nederlandsch congres voor openbare gezondheidsregeling besloot in zijne algemeene vergadering van 1905 eene Cie te benoemen tot samenstelling van een codex alimentarius, welke Cie reeds eene eerste aflevering in 1907 het licht deed zien, handelende over de melk. Ik acht het zeer te betreuren, dat deze bij uitstek praktische en geheel in de lijn onzer Ver. liggende onderneming niet van haar is uitgegaan en blijkbaar ook geene samenwerking is gezocht of verkregen tusschen de Cie voor dien Codex en onze Vereeniging. Het zal m. i. een punt van ernstige overweging moeten uitmaken, om voor andere groepen van analytische methoden, in het bovengenoemde tarief genoemd, een of meer Cies te benoemen, die te bestudeeren zullen hebben in hoeverre het wenschelijk en mogelijk is, ook deze na een kritisch — zoo noodig experimenteel onderzoek vast te stellen. Hiervoor zouden b.v. de technisch-chemische analyses in aanmerking kunnen komen.

Alinea 10 luidt: „het bevorderen van vacantie-cursussen”.

In deze richting zal dezen zomer een stap gedaan worden, die tevens verband houdt met al. 11: „het samenwerken met andere lichamen of vereenigingen, waar zij in dezelfde richting werken.” De heer SCHOORL toch heeft op zich genomen een vacatiecursus te geven ter praktische toepassing van enkele punten der voedingsmiddelchemie; deze cursus gaat uit van de Cie voor voedingsmiddelchemie uit de Ned. M^ü ter bev. d. Pharm., terwijl deelnemers zullen kunnen zijn leden dier M^ü en leden onzer Ver.

Verdere samenwerking met genoemde M^ü wordt nog gezocht betreffende conferenties over voedingsmiddelscheikunde, die elke twee jaar zullen gehouden worden. Hiervoor zoude eene Cie van 9 leden worden benoemd, waarvan 4 uit onze vereeniging gekozen zouden worden.

De voedingsmiddelchemie wordt dus thans door 3 afzonderlijk werkende instellingen beoefend; door de Cie voor den codex, door de daareven genoemde Cie en dit jaar ook door den vacatiecursus van prof. SCHOORL. Wellicht ware hierin ook eenheid te bereiken.

Eindelijk al. 12: „alle verdere wettige en gepaste middelen.”

Hiertoe zijn de werkzaamheden der historische Cie en der bibliotheek-Cie te rekenen. De eerste is bezig om eene verzameling van chemische boekwerken bijeen te brengen, door Nederlanders vóór 1865 geschreven en heeft reeds een 120-tal verzameld, waarvoor telken jare een credit is beschikbaar gesteld. Deze kleine bibliotheek was tot op heden ten huize van Dr. v. D. HORN v. D. BOS ondergebracht, doch wordt thans in het VAN 'T HOFF-lab. te Utrecht geplaatst, welks directeur, de heer COHEN, op zich heeft genomen, daarvan een catalogus te maken. Het bestuur onzer Ver. heeft van Curatoren der Utrechtsche Universiteit verlof bekomen haar te plaatsen onder beheer der Univ.-bibl. aldaar.

De bibliotheek Cie heeft eene boekenlijst aangelegd voor chemische werken, die in onze Ned. openbare en sommige particuliere bibliotheken aanwezig zijn en de uitkomst van hare omvangrijke werkzaamheid in het Chem. Jaarboekje gepubliceerd, waarin zij c.a. 86 pagina's inneemt. Tot de wettige en gepaste middelen behoort ook de uitgave van dit jaarboekje, dat door zijn degelijken inhoud niet behoeft onder te doen voor de Chemiker-kalender of de agenda du chimiste en stellig door de velen, die het raadplegen, zeer op prijs wordt gesteld.

Uit dit overzicht blijkt, dat onze Vereeniging in haar vijfjarig bestaan reeds vrij veel heeft ter hand genomen en gedeeltelijk ook voltooid heeft. Ik zoude ten slotte nog op de volgende zaken willen attendeeren, die m. i. op den weg eener Ver. als de onze liggen.

Met de benoeming van eereleden zullen wij straks hunne rij openen; het komt mij belangrijk voor, door dat middel, dat art. 5 onzer statuten ons aan de hand doet, uitnemende geleerden zoowel uit het binnenland als ook — en vooral — uit het buitenland aan onze Vereeniging te verbinden. Het zal haar prestige verhoogen. Hiertoe zal ook kunnen dienen hare vertegenwoordiging in het buitenland bij verschillende plechtigheden. Tot nu toe is hieraan nog in het geheel niet gedaan. Zoowel bij het PERKIN-jubileum in 1905, als bij het 50-jarig feest der Société chimique te Parijs in Mei '07, als bij de plechtige bijeenkomst der Deutsche chem. Gesellschaft — Nov. '07 — ter herdenking van haar 40-jarig bestaan, heeft onze vereeniging zich

onbetuigd gelaten. Waar zij nu reeds een zeer belangrijk deel der chemici van ons land omvat en hoopt, dat zij weldra nagenoeg alle tot hare leden zal kunnen tellen, zoude het een kleineering onzer natie zijn, als onze Vereeniging zich ook in het vervolg bij zulke plechtigheden onvertegenwoordigd liet.

Samenwerking met andere vereenigingen van analoge strekking, zoowel binnen- als buitenlandsch, kan zeker ook nog meer worden gezocht. Met de M^{ij} ter bev. d. Pharm. is die reeds een paar maal verkregen. Ook met het Natuur- en Geneesk. Congres ware wellicht samenwerking te erlangen.

Eindelijk wil ik op het groote belang wijzen, dat de vorming van een kapitaal voor onze Vereeniging zoude hebben. Het is een feit, dat het bezit daarvan de hechtste grondslag wordt voor het voortbestaan en het prestige eener zoodanige vereeniging. In ons land ziet men dit aan de Holl. M^{ij} der Wetensch. te Haarlem; aan het Bataafsch Genootschap voor proefond. wijsbegeerte te Rotterdam; het Haagsche Genootschap Diligentia; aan het Gron. Natuurk. Gen., die, dank hun bezit van kapitaal, jaren van minderen bloei, zooals die in iedere Ver. voorkomen, hebben kunnen doorstaan en alle reeds meer dan eene eeuw oud zijn.

Het bezit van een kapitaal zal op den duur de stichting van een eigen gebouw mogelijk maken, alsmede het ter hand nemen van allerlei dingen op dat gebied, die kosten met zich brengen. Ik noem b.v. de uitgave van biographiën van Ned. chemici; het uitgeven van hunne werken. Te beginnen ware b.v. met BOERHAAVE'S Elementa chemiae, een boek, dat wereldberoemd is geweest en c.a. eene eeuw in algemeen gebruik, doch waarvan eene Ned. uitgave met toelichtingen, voor zooverre mij bekend, nooit is verschenen. Verder het aanleggen van eene verzameling portretten van Ned. chemici; het ondersteunen van chemische onderzoekingen, die voor een speciaal doel van groote beteekenis kunnen zijn, enz.

Men zegge niet, dat zulk een kapitaalvorming onmogelijk is. Er zijn genoeg personen in ons land en stellig ook onder onze leden, die, hetzij door eene gift in eens, of door eene bijdrage van eenige beteekenis gedurende eenige jaren de stichting daarvan mogelijk zouden maken. „When there is a will there is a way”. Ik eindig met den wensch, dat het daartoe zal komen, overtuigd als ik er van ben, dat daardoor de bloei onzer Vereeniging, die ons allen zoozeer ter harte gaat, ten krachtigste zal bevorderd worden. (*Applaus*).

Daarna stelt de Voorzitter namens het Bestuur voor Prof. Dr. J. H. VAN 'T HOFF te Berlijn en Prof. Dr. J. M. VAN BEMMELN te Leiden tot eereleden der vereeniging te benoemen. Door krachtig applaus betuigt de vergadering hare instemming met dit voorstel. Besloten wordt hun telegrafisch van hunne benoeming in kennis te stellen.

Aan de orde is nu punt 3 van de agenda:

Voorstel van het Bestuur tot:

- a. Publiceering van het ontwerp der jaarlijksche begrooting in het Chemisch Weekblad, minstens twee weken vóór den datum der Algemeene Vergadering, waarin, krachtens Art. 10 van het Huishoudelijk Reglement, deze begrooting moet worden ingediend.
- b. Publiceering van de rekening en verantwoording in het Chemisch Weekblad minstens twee weken voor den datum der Algemeene Vergadering, waarin, krachtens Art. 17 der Statuten, deze rekening en verantwoording moet worden overgelegd.
- c. Nadere aanduiding van de wijze, waarop de Commissie van 3 leden, krachtens Art. 17 der Statuten, het uitbrengen van haar verslag moet verrichten.

Voorstel van het Algemeen Bestuur, dat deze Commissie een schriftelijk verslag bij het A. B. zal indienen binnen twee weken na de inspectie, welk verslag binnen 5 weken na de vergadering in het Chemisch Weekblad moet worden gepubliceerd.

Aanvulling van het Huishoudelijk Reglement op dit punt (art. 10 en nieuw art. 10*bis*).

waarbij de volgende toelichting in het Weekblad werd afgedrukt:

De wijze van behandeling der financiële aangelegenheden onzer Vereeniging is niet in overeenstemming met de overal gebruikelijke wijze van doen.

Ieder lid der Ned. Chem. Ver. heeft het recht, tijdig kennis te nemen van een ontwerp-begrooting, zooals dit door den Penningmeester wordt voorgesteld.

Hetzelfde kan van de jaarlijksche rekening en verantwoording worden gezegd. Gelegenheid tot kritiek op financieel beleid behoort aan ieder lid te worden gegeven.

Het Algemeen Bestuur stelt daarom voor, ontwerp-begrooting en rekening en verantwoording openbaar te maken op de wijze in de Agenda aangewezen.

Het komt daarbij tegemoet aan de wenschen neergelegd in een adres van het lid Dr. G. L. VOERMAN en 25 andere leden dezer dagen

bij het A. B. ingediend. Publicatie van dit adres is thans nog achterwege gelaten, aangezien door de late indiening ervan het Algemeen Bestuur geen gelegenheid meer heeft gevonden het adres in zijne vergadering te bespreken. De inhoud van genoemd adres strookt echter met de zienswijze van het A. B., zooals in zijn laatste vergadering van 25 Januari 1908 is gebleken. Ook de wijze van inspectie der rekening en verantwoording is nog niet bij Huishoudelijk Reglement geregeld, gelijk genoemd artikel eischt. Het is thans tijd deze regeling in het leven te roepen.

Door den Voorzitter wordt het Bestuursvoorstel nog nader toegelicht.

Dr. HOYER merkt op, dat het beter zou zijn de Commissie voor het nazien der rekening en verantwoording reeds in de Decembervergadering te benoemen. Haar verslag kan dan tegelijk met de publicatie der rekening en verantwoording in het Weekblad opgenomen worden.

Het Bestuur voegt dit aan zijn voorstel toe, hetwelk nu bij acclamatie door de vergadering wordt aangenomen. De redactie van art. 10 en art. 10bis wordt aan het Bestuur overgelaten.

In behandeling komt nu punt 4 der agenda:

Voorstel van het Algemeen Bestuur, tot samenwerking met de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, in zake de door genoemde Maatschappij in het leven geroepen Conferentie over Voedingsmiddel-scheikunde:

„De Ned. Maatschappij ter Bevordering der Pharmacie organiseert, in vereeniging met de Ned. Chemische Vereeniging, ten minste elke twee jaar eene conferentie over voedingsmiddelscheikunde, waaraan zoowel leden der Maatschappij en der Chemische Vereeniging, als andere belanghebbenden kunnen deelnemen. Deze Conferentie heeft in den regel plaats op den laatsten dag van de Algemeene Vergadering dier Maatschappij en anders op den daaropvolgenden dag, ter plaatse, waar die Vergadering wordt gehouden.

De organisatie en leiding zijn opgedragen aan de Commissie van Voedingsmiddel-scheikunde.

Deze Commissie bestaat uit negen leden, waarvan vier door de Algemeene Vergadering der Maatschappij worden benoemd, vier door de Chemische Vereeniging uit haar midden worden gekozen, terwijl het negende lid en diens plaatsvervanger voor den tijd van één jaar, door het Departement, dat de Algemeene Vergadering zal ontvangen, waaraan eene Conferentie van Voedingsmiddel-scheikunde is verbonden, wordt gekozen.

Elk jaar treedt één der leden af, beurtelings één door de Algemeene Vergadering en der door de Chemische Vereeniging aangewezen leden; de aftredende is niet terstond herkiesbaar”.

Aanvulling van het Huishoudelijk Reglement met een Hoofdstuk VII, art. 25, getiteld: „Van de conferentie van voedingsmiddelen” (Redactie van dit artikel: zie bovenstaand voorstel).

De Voorzitter wijst op eene lacune in het ontwerp-artikel. Men diene het kostenvraagstuk onder de oogen te zien. Namens het Bestuur stelt hij voor aan het nieuw te redigeeren artikel eene alinea toe te voegen: „de kosten dier conferentie worden voor de helft door de Ned. Chem. Ver. gedragen.” Zij zijn op ongeveer fl. 100 per conferentie te schatten. Dienovereenkomstig wordt besloten.

Dr. VAN DORP ontwikkelt bezwaren tegen de wijze van samenstelling van de Commissie voor de Conferentie. Zooals het artikel nu luidt, beschikt de M^v t. bev. d. Pharm. over 5 stemmen, de Ned. Chem. Ver. slechts over 4 stemmen.

Prof. COHEN ondersteunt deze bezwaren. Dr. E. VAN DE STADT zou de conferentie afwisselend door een der beide Vereenigingen willen zien belegd, zoodat er evenwicht verkregen zou kunnen worden. Dr. HOYER betwijfelt echter, of de M^v t. bev. d. Pharm. van dit denkbeeld gediend zou zijn. Prof. WIJSMAN merkt op, dat genoemde Maatsch. slechts eens per jaar vergadert. De Conferentie is aan die vergadering gekoppeld en het is ondenkbaar, dat de M^v hierin eene verandering zou brengen. Prof. COHEN wijst uitdrukkelijk op het gevaar, dat de ontworpen regeling draagt voor de zelfstandigheid der Ned. Chem. Ver. Zij kan bij geschillen overstemd worden. Dr. HISSINK zou 10 leden wenschen, Dr. BOKS zou aan het negende lid slechts eene adviseerende stem willen geven. De Voorzitter handhaaft het voorstel van het Bestuur.

Na eenig debat stelt Dr. SALOMONSON het volgende voor:

„De vergadering, gehoord hebbende het voorstel van het Alg. Bestuur, „machtigt het Bestuur de gewenschte overeenkomst met de M^v t. bev. d. Pharm. tot stand te brengen, met dien verstande, dat het stemmental in de Commissie voor beide lichamen gelijk zal worden gesteld.”

Prof. WIJSMAN ontraadt de aanneming van dit voorstel.

Het voorstel VAN DORP-COHEN-SALOMONSON wordt in stemming gebracht en verworpen met 17 tegen 11 stemmen en 1 blanco.

Het voorstel van het A. B. (onveranderde redactie van punt 4 der Agenda) wordt aangenomen met 19 tegen 8 stemmen en 1 stem

in blanco. De stemopneming geschiedde door de H.H. BAUCKE en REICHER.

Prof. WIJSMAN verklaart zich bereid het Hoofdbestuur der M^ut. bev. d. Pharm. te polsen over de mogelijkheid, dat alsnog van de zijde dier M^u eene verandering in de samenstelling der Commissie worde overwogen en voorgesteld.

Ten slotte doet de Voorzitter verslag van de bemoeiingen door het A. B. in het werk gesteld in zake de reductie op den abonnementsprijis van het „Chemisches Centralblatt”. Uit een voorgelezen missive van den secretaris der Deutschen chemischen Gesellschaft blijkt, dat deze reductie onmogelijk kan worden toegestaan, wegens contractueele verhoudingen met de „Kommissions-Verlag” van genoemd orgaan.

De Voorzitter deelt daarna mede, dat prof. COHEN een catalogus gereed gemaakt heeft van de boeken, verzameld door de Historische Commissie. Hij zegt hem daarvoor dank. (Applaus). Curatoren der Universiteit te Utrecht hebben toestemming verleend tot het plaatsen van deze bibliotheek in de bibliotheek van het VAN 'T HOFF-laboratorium. Zij zal onderworpen zijn aan het règlement, geldende voor de Universiteitsbibliotheek. De catalogus zal eerstdaags in het weekblad worden gepubliceerd.

De Voorzitter stelt ten slotte voor aan den heer J. RUTTEN, lid van de Commissie van Oprichting der Vereeniging, die, juist van een ernstige ziekte hersteld, de vergadering nog niet mocht bijwonen, een telegram te zenden ter betuiging van het leedwezen der vergadering voor zijn afwezigheid en tevens inhoudende de wenschen der Vereeniging voor zijn verder herstel. (Applaus).

Daarna sluit de Voorzitter te 12^u45 de vergadering.

Na een gemeenschappelijk noenmaal in de „Kroon” wordt te half drie des namiddags de vergadering heropend.

Prof. WIJSMAN houdt zijne aangekondigde voordracht over: „De Synthese van Geneesmiddelen”, terwijl Prof. BOËSEKEN daarna spreekt over: „De Phosphorus”.

Onder luide teekenen van instemming brengt de Voorzitter beide sprekers dank voor de moeite, die zij zich hebben getroost.

De tekst dezer voordrachten en van de discussie tusschen de Proff. COHEN en BOËSEKEN hoopt de redactie in de volgende aflevering te kunnen opnemen.

De vergadering wordt daarna gesloten.

Van de nieuw benoemde eere-leden werden de volgende telegrammen ontvangen:

„Aan de vergaderde leden der Chemische Vereeniging betuig ik mijn hartelijken dank voor de eervolle benoeming tot eerelid.

VAN BEMMELEN.”

„Herzlichsten Dank für die grosse Auszeichnung seitens der „Chemische Vereenigung” die mir ganz besondere Freude bereitet hat.

VAN 'T HOFF.”

lets over het ontstaan der Ned. Chem. Vereeniging.

In den winter van 1898—99 werd tusschen de H.H. Dr. W. P. JORISSEN en J. RUTTEN, T., meermalen de mogelijkheid van het tot stand komen eener vereeniging van Nederlandsche chemici aan besprekingen onderworpen.

Aangezien er geene gegevens ter beschikking stonden, betreffende het totaal aantal chemici hier te lande, in onze koloniën en in den vreemde werkzaam, diende men eerst eene lijst samen te stellen, bevattende de namen van hen, die zich op chemisch gebied bewogen.

Al spoedig wijzigden genoemde heeren hun aanvankelijk voornemen en besloten zij tot de oprichting van een jaarboekje op chemisch gebied, in welk boekje o. m. ook eene lijst van Nederlandsche chemici zoude worden opgenomen.

Op hun verzoek traden alsnog de volgende vakgenooten tot de redactie van het op te richten jaarboekje toe, t. w. de heeren:

B. A. VAN KETEL, apotheker, te Amsterdam; Dr. L. TH. REICHER, te Amsterdam en H. C. PRINSEN GEERLIGS, destijds te Kagok (Tegal).

In het begin van het jaar 1899 verscheen het eerste jaarboekje. Het bevatte o. a. eene lijst van Ned. chemische fabrieken en eene opgave van adressen van Nederlandsche chemici, in ruimen zin. In 1901 verscheen de tweede jaargang in gewijzigden en meer uitgebreiden vorm. Als mede-redacteur was toen opgetreden Dr. A. J. J. VANDEVELDE, te Gent, die tevens zorgde voor eene lijst van Belgische chemici. Reeds dat jaar droeg het jaarboekje den titel „Scheikundig Jaarboekje voor Nederland, België en Nederlandsch Indië.”

Inmiddels was ook de adreslijst van chemici aanzienlijk uitgebreid. Hun aantal hier te lande en elders werkzaam (Nederlanders) bleek de verwachtingen verre te overtreffen.

In het begin van 1902 verscheen van de hand van Dr. VANDEVELDE voornoemd, in het „Tijdschrift voor toegepaste Scheikunde en Hygiëne” een schrijven ¹⁾, waarin de oprichting bepleit werd van een „Verbond voor de belangen der toegepaste scheikunde en hygiëne” en waarin schrijver voorstelde, genoemd tijdschrift tot orgaan van het op te richten verbond te maken.

Gemeld schrijven gaf aanleiding tot eene bespreking van de H.H. JORISSEN en RUTTEN en tot het richten van eenen brief van de hand van laatstgenoemden aan de redactie van het Tijdschrift ²⁾, in welken brief gewezen werd op het bestaan van het „Congres voor openbare gezondheidsregeling” als eene vereeniging, welke reeds de belangen der hygiëne behartigde. Volgens de opvattingen van genoemden schrijver (J. RUTTEN) verdiende eene oprichting van eene speciale vereeniging van Nederlandsche en Belgische scheikundigen alle aanbeveling.

In een antwoord van 14 Juni 1902 ³⁾ betoogt Dr. VANDEVELDE, dat z. i. congressen niet toereiken voor eene richtige behartiging der hygiëne, dat België reeds een zoodanig congres rijk is (Vlaamsch Congres) en dat ook de belangen der Belgische chemici behartigd worden door de „Association belge des chimistes”. De oprichting van een verbond bleef, naar VANDEVELDE’s meening, wenschelijk.

Kort daarna verscheen in het „Tijdschrift” een artikel van de hand van A. VOSMAER ⁴⁾, hetwelk eene aansluiting van de Ned. chemici aan het Kon. Instituut v. Ingenieurs bepleitte.

Er zoude dan eene vakafdeeling van gemeld Instituut worden gesticht. Ter bereiking van een dergelijk doeleinde waren reeds eenige jaren vroeger door H. BAUCKE, T., te Amsterdam pogingen in het werk gesteld. Deze hadden niet tot het gewenschte succes geleid. BAUCKE bedoelde eene aaneensluiting der gediplomeerde technologen aan het Kon. Instituut, in den vorm eener te stichten vakafdeeling. De deelname bleek echter te gering, om eene oprichting tot werkelijkheid te doen worden.

In dezelfde aflevering van het tijdschrift verscheen een stuk van den heer F. L. VAN MAANEN, chem. cand. te Utrecht, waarin deze het doel, hetwelk een eventueel op te richten Ned. Chem. Ver. z. i. zoude moeten nastreven, werd geschetst. Eene dergelijke beschouwing

1) Deel V (1901—02), 268.

2) „ V, 315.

3) „ V, 317.

4) „ V, 379.

gaf de heer J. RUTTEN in dezelfde aflevering.¹⁾ Het volgende zij daaruit aangehaald:

„Doel is: het samenbrengen van alle Nederlandsche scheikundigen, „in welke richting zij zich ook mogen bewegen, omdat er tusschen „hen geen enkele band bestaat en die band noodig is en o. a. ten „goede zal komen aan de chemische nijverheid, die in ons land nog „tot ontwikkeling gebracht moet worden!”

En verder:

„Op geregelde tijden zullen samenkomsten moeten worden gehouden, „een tijdschrift zal moeten worden uitgegeven; een permanent adviezen- „bureau kan worden gesticht; plaatselijke chemische leesgezelschappen „zullen ook moeten worden opgericht.”

Ook worden door hem nog genoemd: „het zoo noodig finantieel „steunen van wetenschappelijke werken der leden; het trachten weg „te ruimen van misstanden; de collectieve verzekering van de leden „tegen de gevolgen van beroepsongevallen.”

Door de H.H. JORISSEN, REICHER en RUTTEN werd in den herfst van 1902 een nader plan uitgewerkt en voorzien van eene toelichting. Dit geschrift werd aan alle hoogleeraren in de chemie en pharmacie der Ned. Universiteiten en der toenmalige Polytechnische School verzonden. Uit de van hen ontvangen antwoorden werd een aantal citaten achter het plan en de toelichting in het Tijdschrift voor toegepaste Scheikunde en Hyg. afgedrukt.²⁾

In het algemeen bleek bij genoemde hoogleeraren sympathie voor het plan te bestaan.

Afdrukken werden rondgezonden aan een groot aantal chemici hier te lande en ook aan Nederlandsche chemici, in het buitenland werkzaam. Vele betuigingen van adhaesie kwamen in. Deze gaven aanleiding tot het bijeenroepen van belangstellenden tot eene vergadering, gehouden te 's Gravenhage den 15 April 1903, welke bijeenkomst door Dr. JORISSEN werd gepresideerd. Het onderwerp van bespreking maakte uit: de oprichting eener „Nederlandsche Chemische Vereeniging”.

De Vereeniging kwam dien dag tot stand. Tot leden van het voorloopig bestuur werden gekozen: mej. A. GRUTTERINK, Apotheker, en de H.H. H. BAUCKE, T., Prof. Dr. ERNST COHEN, J. J. HOFMAN, Ap., Dr. W. P. JORISSEN, Dr. L. TH. REICHER, J. RUTTEN, T., Prof. Dr. F. A. H. SCHREINEMAKERS en A. VOSMAER, T.

¹⁾ Deel V, 380.

²⁾ „ VI (1902-03), 65-70.

Doel en bedrag der contributie werden voorloopig vastgesteld en een oproep gericht tot de Nederlandsche scheikundigen, met de opwekking om als lid toe te treden. ¹⁾

In eene der volgende bestuursvergaderingen werden mej. GRUTTERINK tot penningmeesteres en de H.H. COHEN, JORISSEN en RUTTEN resp. als voorzitter, ondervoorzitter en secretaris gekozen. Ook werden in deze vergadering de concept-statuten vastgesteld, welke met een verslag van genoemde vergadering in het „Tijdschrift v. toegep. Scheik. en Hyg.” werden opgenomen. ²⁾

Een eerste opgave van toegetreden leden (113 in getal) verscheen kort daarna in genoemd tijdschrift. ³⁾

Den 4den Juli vond te Utrecht de eerste algemeene vergadering plaats ⁴⁾; Prof. VAN ROMBURGH hield toen een voordracht over „Gutta-percha en hare cultuur”, terwijl Prof. ERNST COHEN, behalve eene openingsrede ⁵⁾ eenige demonstraties hield.

Ook werden in deze vergadering de statuten na uitvoerige besprekingen vastgesteld, terwijl men het voorloopige bestuur definitief benoemde. Over het „Orgaan der Vereeniging” vermelden de notulen het volgende:

„Aangezien de onderhandelingen met den heer CENTEN gevoerd, „betreffende het verstrekken van het scheikundig jaarboekje aan de „leden niet tot een gunstig resultaat hebben geleid, wordt door de „Vereeniging besloten met genoemden uitgever voor den tijd van één „jaar alleen een contract te sluiten voor de levering van het Tijd- „schrift, officieel orgaan der Vereeniging, en hem voor de maanden „October, November en December 1903 eene subsidie uit te keeren „van f 100.—, terwijl aan den uitgever per lid per jaar f 3.50 zal „worden vergoed voor de levering van het tijdschrift.”

Op deze vergadering werd tevens medegedeeld (de notulen vermelden dit niet), dat de heer CENTEN slechts bereid was tot de uitgave van een *weekblad*, en dat het bestuur, met het oog op de spoedige publicatie van allerlei mededeelingen betreffende de Vereeniging, eveneens aan de uitgave van een weekblad boven een maandblad den voorkeur gaf.

Een der leden opperde wel twijfel aan de mogelijkheid, dat regelmatig stof voor een weekblad zoude beschikbaar zijn, maar door den heer JORISSEN, die in samenwerking met den heer REICHER de redactie

1) Deel VI, 287.

2) „ VI, 316—320.

3) „ VI, 351, gevolgd door eene 2^e opgaaf van 36 leden op blz. 379.

4) Zie voor de Notulen deel VI, 370—379.

5) Later in het „Chem. Weekblad” opgenomen.

van het op te richten weekblad op zich had genomen, deelde dit bezwaar in geen en deele.

De eerste aflevering van het weekblad, dat in overleg met het bestuur den naam „Chemisch Weekblad” zou dragen, verscheen den 3den October 1903.

Betreffende het jaarboekje, waarover de onderhandelingen nog verder met den heer CENTEN werden gevoerd, kon de Voorzitter op de Alg. Vergadering van 10 October 1903 mededeelen, „dat het wellicht mogelijk „zou zijn het scheikundig jaarboekje 1904—05 (te verschijnen 1 September 1904) gratis aan de leden der Vereeniging te verschaffen.”

In de aflevering van 7 November 1903 verscheen dan ook de mededeeling, dat het jaarboekje gratis aan de leden der vereeniging zou worden verstrekt. Dit kon geschieden door eene overeenkomst, met den uitgever gesloten, waarbij de Vereeniging, voor een exemplaar aan ieder der leden te verstrekken, f 1.50 aan den uitgever zoude vergoeden. In gemeenschappelijk overleg met den uitgever werd de naam „Scheikundig Jaarboekje” vernoemd in „Chemisch Jaarboekje”.

Bovenstaande gegevens zijn ontleend aan aantekeningen door den heer Dr. W. P. JORISSEN gemaakt en door hem welwillend ter mijner beschikking gesteld.

H. BAUCKE, T.,
Secretaris Ned. Chem. Ver.

Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam.
Vergadering van 28 Maart 1908.

F. M. JAEGER. „Over de tri-para-halogen-substitutieproducten van het triphenylmethaan en van het triphenylcarbinol”.

In deze verhandeling worden kristallografisch beschreven het tri-para-chloor-, het tri-para-broom- en het tri-para-jood-triphenylcarbinol, en verder het tri-para-joodtriphenylmethaan. Dit laatste wordt vergeleken met de overeenkomstige chloor- en broomverbinding, waarbij blijkt, dat de moleculaire structuur vrij analoog is. Alleen wijkt de chloorverbinding in optische oriëntering af.

Bij het tri-para-chloortriphenylmethaan werd nog een eigenaardigheid in optisch gedrag waargenomen en wel dat kristallen, die chemisch en kristallografisch niet te onderscheiden waren, toch een geheel verschillende optische oriëntering konden vertoonen. Of de oorzaak hiervan aan geringe verontreiniging (oxydatie) geweten moet

worden of misschien aan den bouw of eigenschappen der moleculen zelf, of aan andere oorzaken, wordt nog niet uitgemaakt.

H. E. J. G. DU BOIS en G. J. ELIAS. „*De invloed van temperatuur en magnetisatie op selectieve absorptiespectra*”.

Beschrijving der absorptiebanden van chroomaluin, robijn, neodym-sulfaat en samariumsulfaat, die optreden in een magnetisch veld en bij verschillende temperaturen.

A. P. H. TRIVELLI. „*Bijdrage tot de kennis van het solarisatieverschijnsel en van verdere eigenschappen van het latende beeld*”.

Uitvoerige verhandeling over solarisatie- en aanverwante verschijnselen, en bespreking van mogelijke verklaringen daarvan. G. L. V.

Personalia, vacatures, industriële mededeelingen, enz.

Bij Kon. besluit is de benoeming van Dr. N. SCHOORL tot hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam bekrachtigd.

Tot assistent aan het organ.-chem. laboratorium der Universiteit van Amsterdam is benoemd de Heer S. v. DORSSSEN, chem. docts., te Amsterdam.

Voor het loopende studiejaar, ingaande 16 April, is benoemd tot assistent aan de pharmaceutisch-chemische afdeling van het scheikundig laboratorium der Universiteit van Amsterdam Mej. A. GILTAY, aldaar.

Met ingang van 1 April j.l. is, op verzoek, aan den Heer Dr. P. C. J. EUWES eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van assistent aan de organisch-chemische afdeling van het scheikundig laboratorium der Universiteit van Amsterdam.

Aan de Universiteit van Amsterdam is met gunstig gevolg het theoretisch apothekers-examen afgelegd door de Heeren P. J. BOOMSMA, J. N. TH. A. TAVERNE en J. CH. A. VINK.

Aan de Universiteit te Leiden is het candidaats-examen scheikunde afgelegd door den Heer J. MILIKAN.

Sollicitanten naar de betrekking van leeraar in de scheikunde aan de scholen voor Hooger en Middelbaar Onderwijs te Deventer worden verzocht hunne gezegelde adressen met stukken bij den Burgemeester in te zenden voor den 6 Mei a.s. Het aantal lesuren bedraagt 17 per week, de jaarwedde f1700.— (of voor doctoren f1765.—) met vijf vierjaarlijksche verhoogingen van f5.— per wekelijksche lesuur.

De St.Ct. No. 83 bevat de Statuten van de volgende Naaml. Venn.:

Nederlandsch-Indische Spiritus Maatschappij, te Amsterdam. Doel: in het algemeen, in vereeniging met anderen dan wel geheel voor eigen rekening, het vervaardigen van en de handel in spiritus en zijne

neven-producten, van en in lakken, vernissen en zoo voort, zoomede het daarvoor aankopen der benoedigde grondstoffen, het oprichten, huren, deelnemen in of overnemen van ondernemingen tot dit doel in betrekking staande en het verrichten van alle handelingen die in den ruimsten zin geacht kunnen worden hiertoe te behooren of dit doel te bevorderen, en in het bijzonder het overnemen, uitbreiden en exploiteeren van de bestaande spiritusfabriek „Volharding”, gelegen te Paboearan, in de afdeling en residentie Cheribon van het eiland Java, benevens het oprichten en drijven eener tweede spiritusfabriek in de afdeling Modjokerto, residentie Soerabaya van voornoemd eiland.

Duur: tot 31 December 1999. Kapitaal: f4000000, verdeeld in 4000 aandelen van f1000; voorloopig worden daarvan 2200 aandelen uitgegeven, die alle zijn geplaatst en volgestort. Inbreng als volledige storting op 800 aandelen: 1. grond te Paboearan, gelegen in het district Losarie, afdeling en residentie Cheribon, met de daarop gelegen woningen, fabrieksgebouwen, pakhuizen, schuren, reservoirs, waterleidingen, gouvernements-vergunningen of welke andere rechten ook, behoorende tot de door den inbrenger gedreven fabrieken van spiritus en andere producten, benevens de geheele installatie, machinerieën, gereedschappen, reservedeelen en verderen inventaris dier fabrieken; 2. het uitsluitend recht van beschikking over de firma P. SCHLUTER & Co., waaronder de inbrenger thans zijne zaken drijft, de handelsmerken, contracten en relaties en het archief dier firma. De vennootschap wordt, onder toezicht van een raad van commissarissen, door één directeur beheerd. De raad van commissarissen bestaat uit ten minste 3 en ten hoogste 7 leden. Voor de eerste maal is benoemd tot directeur de Heer F. VAN HEUKELOM, te Amsterdam.

* *

In September van dit jaar zal te Londen een internationale rubber(caoutchouc)tentoonstelling worden gehouden, welke ook afdelingen voor getah pertjah, balata en andere verwante tropische producten zal omvatten. In alle caoutchouc-produceerende landen heeft het plan dezer eerste in Europa te houden rubbertentoonstelling veel instemming gevonden. Terwijl het aanvankelijk de bedoeling was, om de tentoonstelling slechts van 21-26 September te houden in den Horticultural Hall, hebben de talrijke aanvragen om plaatsruimte uit verschillende streken der wereld en de groote belangstelling, zoowel van de zijde van particulieren als van de verschillende regeeringen betoond, het tentoonstellingsbestuur doen besluiten om den openingsdag reeds te stellen op 14 September, en om de tentoonstelling te houden in het grooter en gunstiger gelegen gebouw Olympia. Ook voor Nederland en de Nederlandsche koloniën zal deze tentoonstelling van veel beteekenis zijn, zoowel wegens de verbazende vlucht die de caoutchoucultuur in Nederl.-Indië in den jongsten tijd genomen heeft en die niet kan nalaten ook op den caoutchouchandel en industrie in Nederland een krachten invloed uit te oefenen, als, wat Suriname betreft, speciaal wegens de grootere bekendheid die daardoor aan het belangrijke uitvoerproduct dier kolonie, de balata, kan ten deel vallen.

Overtuigd van de wenschelijkheid, dat door Nederland en zijn koloniën op flinke schaal aan deze tentoonstelling worde deelgenomen, hebben eenige personen hier te lande zich tot een commissie gevormd, ten einde zoodanige deelneming te bevorderen, n.l. de Heeren: B. BAKKER, fabrikant te Ridderkerk; K. H. H. VAN BENNEKOM, te 's-Gravenhage; A. H. BERKHOUT, te Wageningen; Dr. M. GRESHOFF, dir. Kol. Mus. te Haarlem; J. G. VAN HEMERT, te Amsterdam; Prof. Dr. S. HOOGWERFF, te Wassenaar; Prof. Dr. G. VAN IERSON, te Delft, H. S. J. MAAS, consul-generaal der Nederlanden te Londen; J. MERENS, fabrikant te Haarlem; E. P. DE MONCHY RZN., voorz. der K. v. K. te Rotterdam; JAC. MUSLY, lid der firma WEISE & Co. te Rotterdam; J. POMPE, fabrikant te Amsterdam; Prof. Dr. P. VAN ROMBURGH, te Utrecht; J. E. SCHOLTEN, lid v. d. Eerste Kamer, te Groningen; A. SLINGEROET-RAMONDT, te Delft; Mr. A. G. N. SWART, te 's-Gravenhage, en Prof. Dr. F. A. F. C. WENT, te Utrecht.

Tot voorzitter, resp. secretaris der commissie zijn benoemd de Heeren: Mr. A. G. N. SWART en K. H. H. VAN BENNEKOM, die met de Heeren Prof. Dr. S. HOOGWERFF, JAC. MUSLY en Prof. Dr. P. VAN ROMBURGH, het uit-

voerend comité zullen uitmaken, terwijl de Heer H. S. J. MAAS te Londen het eere-voorzitterschap der commissie heeft aanvaard en bovendien nog een of meer Nederlanders te Londen zullen worden uitgenoodigd om in het uitvoerend comité zitting te nemen. De Heeren J. J. W. VAN BENNEKOM te Batavia en Mr. H. BENJAMINS te Paramaribo zijn verzocht om zich, in overleg met de betrokken koloniale autoriteiten, te belasten met de vorming van sub-commissiën voor Oost- en West-Indië.

De Nederlandsche regeering heeft reeds van hare belangstelling in deze tentoonstelling doen blijken door daarop de aandacht der koloniale besturen van Ned.-Indië en van Suriname te vestigen. Bovendien zal tot haar het verzoek worden gericht om door officiële erkenning der commissie en toekenning van een matig subsidie het welslagen der zaak te bevorderen. Aan belanghebbenden in Nederland en de koloniën wordt een circulaire met nadere bijzonderheden over de tentoonstelling verzonden, waarvan exemplaren verkrijgbaar zijn op aanvraag bij het secretariaat der commissie, Stadhouderslaan 61, te 's-Gravenhage. (N. R. C.)

Ontvangen boeken, brochures, enz.

Verslag betreffende de werkzaamheden verricht in het Laboratorium van het Departement van Financiën te Amsterdam, gedurende het jaar 1907 (Bijvoegsel tot de Nederlandsche Staatscourant van Woensdag 11 Maart 1908, No. 60).

Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan. (Redactie Dr. J. G. C. VRIENS, directeur van dat Station). 2^e Jaarg., 3^e en 4^e afl.

Mededeelingen van de coöp. Apothekersvereniging „de Onderlinge Pharmaceutische Groothandel”, 7^e Jaarg., No. 3.

W. VAN RIJN, Over de inwerking van eenige fijn verdeelde metalen op olijfolie. Overdruk uit het Pharm. Weekbl. 1908, pag. 347.

W. VAN RIJN, Zinkhoudende oleum ricini. Overdruk uit het Pharm. Weekbl., pag. 346.

NIJHOFF's Mededeelingen omtrent zijn uitgaven gedurende Maart 1908.

E. GUARINI, Le catalogue international des principales publications périodiques du monde (4063 revues et journaux classés par continent, pays et spécialité), H. DUNOT & E. PINAT, Paris.

Mededeeling omtrent de „80e Versammlung deutscher Naturforscher und Aerzte in Cöln 1908” (20-26 Sept.).

Correspondentie.

v. H. te R. Een opstel (wellicht verzamelreferaat), bewerkt naar bedoelde voordracht, is ons toegezegd.

Van „boeken over alcaloïden” is ons bekend: A. PICTET, Constitution chimique des alcaloïdes végétaux, 2e édit., Paris, 1897. Van de 1e editie is een vertaling door WOLFFENSTEIN verschenen.

Waarschijnlijk kan een onzer lezers nog andere titels opgeven.

Ingekomen verhandelingen:

H. W. WOODSTRA, Over de inwendige wrijving van kolloïdale oplossingen.

W. P. JORISSEN, Iets over het conserveeren van stoomketels door „gassen”.

A. F. HOLLEMAN, Een en ander uit de eiwitchemie.

CH. M. VAN DEVENTER en H. VAN LUMMEL, Over galvanische zelfveredeling van metalen.

CH. M. VAN DEVENTER, Over geamalgameerd zink.